

Legislativa a křesťané v posledních letech

*za socio-politickou komisi ČEA
sestavil A.Kobylka*

Tento text představuje základní monitoring legislativy, která ovlivnila či potenciálně může ovlivnit život církve. Je dokumentem socio-politické komise ČEA, jejímž cílem je pomáhat svými expertízami a komentáři Božímu lidu získat jasnější orientaci ve věcech veřejných.

1. Otázka registrace církví, sborů a dalších aktivit

1.1. Církevní zákon

Začátkem roku 2002 byl přijat nový církevní zákon 3/2002 Sb. Zákon snížil hranici pro registraci církve na 300 osob. Zákon zároveň rozdělil církve do dvou kategorií – se zvláštními právy (= dalšími, nad-ústavními ve výkladu zákonodárce) a bez nich. Pro zvláštní práva pak položil podmínku 10 000 členů a desetiletou bezproblémovou existenci, nebo původní užívání daných práv pro původně registrované církve. Katalog zvláštních práv:

- a) Vyučování náboženství na státních školách
- b) Působení ve věznicích, ozbrojených silách, v zařízení ochranné léčby a ochranné výchovy
- c) Financování církví ze státního rozpočtu
- d) Konat obřady při nichž se uzavírá sňatek před státem
- e) Zřizovat církevní školy
- f) Mít osoby nadané právem zpovědního tajemství před státem (po 50 letech praxe tohoto práva)

Úspěchy zákona:

- Snížení hranice k registraci, což umožnilo zaregistrovat menší církve charismaticko-letničního spektra (KS, Slovo života ...).

Bolesti zákona:

- Problematické je posuzovat „státotvornost“ církve podle počtu členů. Podobně je problematické vůbec porovnávat počet členů tradičních a „vyznavačských“ církví, protože podmínky členství se radikálně liší. Výsledky tohoto liberalistického přístupu (odmítajícího posuzovat hodnoty) se již dostavily, nebo se brzy dostaví: Zatímco Svědkové Jehovovi díky registraci za původního zákona s 10 000 členů mají možnost získat všechna práva a)-e), malé církve s tím mohou mít problémy (obdobně zahraniční misie apod.).
- Těch 10 000 členů ale zdaleka nesplňuje řada původních církví registrovaných za komunistů, což nové církve existující od revoluce často přes 10 let vnímaly jako určitou diskriminaci.
- Menší původní církve, pokud nemají v rejstříku zaznamenaná všechna zvláštní práva, pravděpodobně (zde si nejsme jisti) budou muset prokázat podmínku 10 000 členů, pokud by chtěli rozšířit svoji působnost.
- Zákon nevyřešil otázku financování církve státem a tím jasnou odluku církve od státu.
- Mezi zvláštními právy je pochybný bod e) zřizování církevních škol, neboť mezinárodními lidsko-právními pakty je rodičům i náboženským menšinám přiznané právo na zakládání škol. Podobně pro mnohé snoubence z nových církví je těžko přijatelné, že nemohou mít jen jednu (církevní) svatbu (bod d)). Pochybný je i bod f), neboť zde by mělo minimálně jít více o délku trvání praxe a vyznání, než délku trvání církve. Také upírá vězni, či chovanci styk s duchovním církve nižší kategorie (diskriminace) – zde nerozlišuje systematické působení církve od individuálního vyžádaného přístupu.
- Zákon nezná rozdělení a sloučení církve, aniž by na nově vzniklý celek automaticky dopadly negativní důsledky.
- Zákon nereflektuje „nemasový“ a autonomní charakter na kongregačním konci církevního spektra – neumožňuje registrovat jako církve svobodné sbory, stejně jako nedává legální možnost existence začínajícím zahraničním misiím, třeba osvědčených zahraničních subjektů. Také nutí církve mající autonomní sborové zřízení (třeba KS) k zodpovědnosti církve za finanční otázky sborů.

- Původní zákon byl přesnější a radikálnější v mnoha dalších otázkách, například práva rodičů na náboženskou výchovu dětí. Nový zákon je více poplatný ingerenci státu do rodiny i církve.

Církevní zákon přijatý přes veto Senátu a prezidenta se po roce dočkal zrušení své části Ústavním soudem, neboť omezoval církve pouze na kult a nedovolil jim v rámci jejich vlastní struktury konat charitativní a sociální práci (problém s registrací charit a diakonií).

1.2. Zákon spolčovací

V roce 1990 byly spolu s církevním zákonem přijaty zákon o sdružování občanů 83/1990 Sb. a shromažďovací 84/1990 Sb. jako zajištění základních politických a společenských práv občana.

Zákon o sdružování občanů zamezuje registraci sdružení založených k výkonu sdružování v církvích a náboženských společnostech. Přesto byla takto registrována řada sborů a církví (včetně např. KS) po dobu než došlo k novelizaci církevního zákona. Ministerstvo vnitra tehdy zřejmě přijalo výklad, že to, co nelze registrovat jako církev, církev není a lze to registrovat jako spolek.

Nicméně z informací, které máme, došlo v posledních době k problémům kolem osamostatnění a registrace bývalého sboru jedné denominace právě v této otázce – čili po vzniku nového církevního zákona stát v této věci přitvrdil a již prakticky neexistuje legální status pro nové nezávislé sbory a malé církve do 300 osob.

1.3. Zákon shromažďovací

Zákon shromažďovací 84/1990 Sb. obsahuje významnou výhodu pro církve. Všechna otevřená shromáždění společenských organizací musí být (od poslední velké novely zákona) oznamována úřadu, jakmile překračují rozsah členů organizace plus jmenovitě pozvané další osoby. Toto se nevztahuje na náboženská shromáždění obecně a na shromáždění i procesí, pouti a průvody pořádané registrovanými církvemi. Ty lze pořádat i bez oznámení.

Původní znění však bylo volnější a toto právo (například svobodné veřejné evangelizace) dávalo všem náboženským aktivitám.

Když radnice HK zamítla tehdejšímu sboru KS HK shromáždění na náměstí se zábořem pro pódium, rozhodlo se vedení sboru tuto aktivitu provést (bez zábořu) právě pod krytím původním shromažďovacím zákonem a vznikl rozpor, zda aktivity občanského sdružení (tehdy KS) jsou náboženskou činností. Spor však (pravděpodobně) nedošel soudního řešení vedoucího k jasnému výkladu, a naopak nové znění i praxe např. v Praze se spíše kloní k tomu, že malé církve a sbory, registrované jako spolky, tuto veřejnou činnost ohlašovat musí.

Protože však obce mají poměrně malé možnosti shromáždění zamítnout, není toto přímou hrozbou svobodě šíření evangelia.

1.4. Zákon o veřejných sbírkách

Zákon o veřejných sbírkách 117/2001 Sb. velmi omezil tuto oblast. Umožňuje veřejně sbírat prostředky od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro veřejně prospěšný účel pouze za podmínky schválení krajským úřadem. Výjimkou jsou příspěvky vlastní společenské organizaci pouze od jejích členů a církevní sbírky konané v kostelech a sloužící pro církevní účely.

Svým způsobem jsou tedy dnes již prakticky nelegální veřejné sbírky (čili sbírky nejen od členů) na shromáždění sborů, církví a aktivit neregistrovaných jako církve a náboženské společnosti.

1.5. Obecně prospěšné společnosti

V jedné z posledních novel bylo umožněno, aby zakladatel mohl prolomit původní kooptační zásadu, kdy každý rok stávající členové správní rady kooptovali nové členy na místa 1/3 členů této rady, kterým končil mandát.

To bylo nutné nejen pro církve, jinak by takto mohla OPS „uniknout“ z dosahu zakladatele. Dnes je umožněno toto zakladateli ošetřit v zakladatelské smlouvě.

2. Otázky dětí a mládeže

2.1. Pakt o právech dítěte

ČR přijala Úmluvu o právech dítěte 104/1991 Sb. Tento obsáhlý dokument (nadřazený od počátku domácímu zákonodárství) obsahuje řadu cenných zásad, jako např. přednost zájmu dítěte v jednání, které se ho týká, nebo právo na vyslechnutí jeho názoru k věcem jeho zájmu v rozsahu jeho schopností toto vyjádřit a posoudit.

V náboženských otázkách posunula úmluva právo rodičů z polohy rozhodování do polohy práva na usměrňování, což by ale nám, evangelikálům, mohlo být bližší.

Obáváme se ale, že v poslední době je tato úmluva často používána právě tehdy, kdy je třeba vrazit klín mezi rodiče a děti, ač to zdaleka z jejího obsahu neplyne.

2.2. Nový školský zákon - otázka církevních škol a domácí školy

Nový školský zákon přinesl z hlediska dvou nejvíce v církvích sledovaných témat jeden klad a jeden zápor:

Umožnil (za mírně diskriminačních podmínek) domácí školu jako rovnocennou variantu vzdělávání na 1. stupni ZŠ. Tuto úpravu povinné školní docházky (docházky, nikoliv vzdělávání - takto je to žel v Listině základních práv a svobod) má nyní právo schválit ředitel libovolné školy.

V oblasti církevních škol naopak přituhlo. Nejen, že je mají právo zakládat jen církve s tímto zvláštním právem, ale navíc je musí schválit Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. A to zřízení školy neschválí, pokud se domnívá, že o ní nebude zájem nebo z rozpočtových důvodů.

2.3. Otázka sociálně-právní ochrany dětí

Jedním z hlavních témat poslanců KDU-ČSL (Janečka a spol.) bylo v poslední době zkrácení pobytu dětí v ústavech. Usilovali o zkrácení lhůty pro adopci novorozenců, kde překážkou byl potřebný souhlas matky (= stav právní volnosti dítěte). Souhlas se při neznámém pobytu a rychlosti obesílání nedařilo získat po léta. Prosadili, že soudy musí toto řešit přednostně a umožnili dát tento souhlas ještě v porodnici.

Vedle toho byly a jsou návrhy zlepšující materiální situaci pěstounských rodin atd.

2.4. Otázka ochrany nenarozeného života

V posledních letech se někteří katoličtí poslanci KDU-ČSL (Karas, Janečka, aj.) pokusili demonstrativně prosadit trestní zákaz potratů. Zákon neprošel do 2. čtení, ale byl silně medializován. Vedle toho se jim ale podařilo prosadit možnost provádět anonymní porody jako alternativu k potratům.

2.5. Zákon o práci s dětmi a mládeží

MŠMT připravuje zákon, podle něhož by trvale pracovat s dětmi a mládeží mohli pouze vedoucí, kteří absolvovali příslušný vzdělávací kurz (uvažuje se kolem 40 hodin) u akreditovaného centra ve schváleném programu. Akreditaci by provádělo MŠMT.

Potenciální problém mládežnické organizace obecně vidí právě v otázce náročnosti akreditace a ve lhůtě, v níž bude třeba proškolit vedoucí, vedle nebezpečí odchodu řady dobrovolných pracovníků, kvůli náročnosti na volný čas.

Křesťanské práce se toto může dotknout dvojím způsobem:

- a) Společenské organizace mládeže „při církvích“ a „nezávislé“. Ty jsou z hlediska státu samostatnými subjekty a proto na ně tento zákon dopadne v plné síle.

- b) Práce s dětmi a mládeží registrovaná jako církevně-právní osoby zřízené uvnitř církví. Zde může vzniknout klasický spor, zdali stát má právo v této míře ingerovat do nezávislé církve, která má ústavní právo ustanovovat své služebníky nezávisle na státu, tj. nezávisle i od jeho hodnocení a akreditací. (To může souviset i se sporem, zda práce specificky s dětmi a mládeží je vlastní činností církve - ekvivalentní k problému s diakoniemi. Mohlo by dojít ke snaze redukovat tuto neregulovanou činnost pouze na „kostelní“ a „nábožensky-vzdělávací“.)

3. Otázka homosexuality

„Sexuální orientace“ je horkým tématem dneška. Homosexuální lobby se podařilo především prosadit zákaz diskriminace podle sex.orientace do Charty základních práv Evropské unie. Tato charta je prozatím formálně právně nezávazná, zavazuje pouze EU v rozsahu jejích pravomocí, byť věříme, že v případném sporu by jí dal již dnes Ústavní soud váhu zdroje práva.

Nicméně tato Charta je plně převzata do Ústavní smlouvy EU. Po jejím schválení nabude i v našem zákonodárství formální platnosti minimálně ve všech oblastech v nichž bude mít EU samostatnou i společnou pravomoc s členskými státy.

3.1. Registrované partnerství

Po čtvrté se letos v únoru nepodařilo o jeden hlas schválit zákon zakotvující v našem zákonodárství „sňatky“ homosexuálů. Zákon sice zakazoval adopce, ale jinak umožňoval všechny ostatní formy náhradní výchovy. Dokonce zakazoval diskriminaci pro tuto orientaci při řízení o schválení svěřeni vlastních dětí do péče. (Tito rodiče by přitom byli povětšinou právě ti, co pro své choutky původní rodinu rozvrátili...)

3.2. Antidiskriminační zákon

Filozofie EU o antidiskriminaci spočívá na zásadě, že je ve všech oblastech společnosti třeba zakázat diskriminaci z řady důvodů – rasou počínaje, přes politickou orientaci (je míněn i fašismus a komunismus?), náboženství, přes sexuální orientaci až po třeba zdravotní stav, rodinný stav, původ, sociální poměry, majetek atd. Tím se údajně napraví mnohé zlo.

Problémem je, že vlastní podstatou evangelia je určitá diskriminace: třídění na kozly a ovce, na spasené a ztracené, rozlišování hříchu a spravedlnosti. Evangelium také citlivě rozlišuje sociální role, mužů a žen, rodičů a dětí, představených a podřízených apod. Přitom ale nikomu nenadržuje, ale ani neklade stejné požadavky: komu bylo více dáno, od toho bude více požádáno.

Při nepochopení spravedlnosti tohoto rozlišování může být církev považována za „doupě diskriminace“ (se všemi příhodnými dalšími adjektivy: „zpátečnická“, „tmářská“ apod.). Proto si myslíme, že prvotní rovina obrany je v jasné deklaraci, že je správné rozlišování rolí, úloh apod. A přitom zdůraznění, že evangelium je nediskriminační v otázce směřování a věčnosti vzhledem k původu, pohlaví, majetku, roli, ...(ani muž, ani žena, ani pohan, ani Žid...jeden nový člověk). Avšak křesťanství k prosazení tohoto cíle do společnosti kráčelo a kráčí cestou mírného vývoje. (Viz třeba W.Willberforce a zrušení otroctví v Anglii a potažmo na kontinentu.)

EU tyto antidiskriminační zásady vtělila do řady směrnic vzhledem k zaměstnání, sociálnímu zabezpečení, ... Bohužel mezi antidiskriminační hodnoty zařadila i sexuální orientaci, což je momentálně klíčový problém. Tím vlastně členské země EU již v této otázce nesmějí zaujmout postoj, který by byl k homosexualitě kritický.

Vedle toho je zde extrémní feminismus, který církev kritizuje pro obhajobu nenarozeného života, rodiny apod. Poukazuje na diskriminaci žen ve vedení církve a ve služebnostech v církvi. Je to samozřejmě zvláště vůči učení ŘKC, ale i v mnohých protestantských církvích nemůže žena zastávat např. úřad presbytera, faráře, kazatele apod.

Jako reakci na antidiskriminační legislativu EU, připravuje vláda antidiskriminační zákon, který je nyní ve Sněmovně. Ten má řešit oblast práce, vzdělávání, sociálních a

zdravotních služeb, odborové činnosti, a poskytování zboží a služeb. Zákon zakazuje v této oblasti absolutně diskriminaci homosexuálů.

EU připustila pro církevní a filozofické organizace výhradu, avšak za podmínky, že jí zakotví národní legislativa. Proto je třeba přiměřenou míru této výhrady do zákona vtělit. Vláda při projednávání návrh zjednodušila, zlepšila co do rozumnosti v míře, jak je to jen vzhledem k materii možné, ale nahradila všechny výhrady pro církve obecným poukazem na oblasti v nichž je diskriminace přípustná, což by v budoucnu nemuselo stačit.

Vedle toho automaticky tento zákon potlačí některé výhody, které např. uhájili křesťané v USA: Např. fakt, že křesťanský pronajímatel bytu nemusí v USA pronajmou byt nesezdanému páru, natož pak homosexuálům. U nás bude diskriminace nepřipustná.

3.3. Nový trestní zákoník

Vláda připravila nový trestní zákoník jako náhradu zákona z šedesátých let. O jeho přípravě vyšel v Životě víry obsáhlý článek od Davida Floryka, takže k této věci jen stručně. Zákon je velmi potřebný, ale z hodnotového hlediska obsahuje některé problémy:

- Obecně vyčleňuje řadu motivů, které zhoršují trestnost řady trestných činů, pokud došlo k porušení „antidiskriminačních“ zásad. Trestný čin je horší, je-li spáchán kvůli rase, pohlaví, politickému a náboženskému přesvědčení. Nicméně touto kategorií je také sexuální orientace.
- V této souvislosti je nebezpečný paragraf o hanobení skupiny obyvatel právě pro tyto důvody. (Má být tedy třeba trestné hanobit komunisty?) Ten se může stát kladivem na vyjádření biblických postojů k homosexualitě atd.
- Dalšími diskutovanými oblastmi je: Zmírnění trestů za euthanasii
- Prostituce (v souvislosti s připravovanou liberalizací-regulací), mírná omezení.
- Slabý přístup k pornografii
- Bioetika (klonování, embrya atd.)
- Oddělení zákona od hodnotového základu – pozitivistický přístup: Původně: „Trestný čin je jednání nebezpečné pro společnost, které je popsáno v trestním zákonu.“ (Přitom musí být nebezpečnost větší než nepatrná.) Nově: „Trestný čin je jednání popsáno v tomto zákonu“.

4. Otázka prostituce

Opět viz článek v ŽV 2/2005. Jde o to, že vláda uvažuje o regulaci – liberalizaci prostituce způsobem, který se podle informací z Evropské EA v řadě jiných zemí neosvědčil a prostitutkám (často závislým na drogách apod.) nikterak nepomáhá tuto oblast opustit. Navíc přispěje k větší míře legality pro mafie, které dnes za tímto byznysem stojí. Navíc návrh registrovat pouze prostitutky ze zemí EU (včetně ČR) připomíná mírně „sčítání ledních medvědů v ČR“. Většina žen je již ze zemí bývalého SSSR a z Balkánu.

Vedle odmítnutí tohoto přístupu obecně lze také lobovat za širší zákaz prostituce, a také pornografie, v trestním zákoně. Zatím je v návrhu zákaz jen v domech s dětmi a v blízkosti škol a dětských zařízení.

5. Závěr

V současné době jsou v projednávání následující zákony:

- Antidiskriminační zákon (Poslanecká sněmovna – před 2.čtení)
- Nový trestní zákoník (Poslanecká sněmovna – před 2.čtení)
- Otázka prostituce – trestní zákoník+ zákon o prostituci (MV)+výpověď mezinárodní Úmluvy o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob (Obě komory Parlamentu – Sněmovna – 1.čtení, Senát – odročil až do schválení zákona o prostituci).
- Zákon o práci s dětmi a mládeží (MŠMT, spíše už Vláda ČR)